

Blauwe en groene soep

Normaal houdt de gemeente Tilburg zich een beetje op de vlakte als ergens in de stad iets bijzonders leeft. Een bord met 'Let op paardenbloemen' of 'Buk op tijd voor de gierzwaluwen' heb ik nog nooit gezien. Ik was blij verrast dat de bewoners en bezoekers van de Reeshof de afgelopen zomer bij binnenkomst in de wijk via borden werden gestimuleerd om goed op de blauwalg te letten. De vraag is natuurlijk of ze die ook gezien hebben.

Op het natuurinformatiebord stond geen tekening van de blauwalg, dus hoe vind je die dan? Veel mensen zoeken naar water waar een blauwe waas overheen ligt. Maar het grappige is dat de blauwalg het water eerst juist groen kleurt. De algen zijn eigenlijk bacteriën, die uit water en koolstofdioxide suikers kunnen maken. Zij hebben bij de fotosynthese ook een hulpmiddel en dat is een stof die het zonlicht bindt en die heeft een groene of blauwgroene kleur. Als er nog weinig blauwalg in het water zit, is hij te herkennen door de hele kleine groene bolletjes die in het water zweven. Water met veel fosfaten en nitraten, dat in de zomer lekker tussen de 20 en 30 graden is, is ideaal voortplantingswater voor de bacteriën. Daar komt verder weinig romantiek bij kijken, want een bacterie deelt zich eenvoudig in twee nieuwe bacteriën. Onder gunstige omstandigheden gaat de ontwikkeling reuzesnel en de dichtheid van de bacteriekolonies kan zo hoog worden dat vooral stilstaande wateren een groene of blauwgroene drijvende laag krijgen. Sommige blauwalgen maken gifstoffen en die kunnen onze huid en ingewanden irriteren. Omdat bij snelle groei veel zuurstof uit het water wordt gehaald, liggen de vissen op apegapen.

Met flinke nazomerbuien en truienweer ging het snel achteruit met de bacterie. Helemaal verdwijnt hij nooit, want hij hoort bij de vaste waternatuur in de Reeshof.

Voedselrijk water zorgt vaak voor overdadige plantengroei. Ook toen ik jong was konden sloten en vijvers helemaal dichtgegroeid raken met eendenkroos. Rondom Tilburg was vooral het Klein kroos dominant. Het heeft zo'n 3-4 millimeter grote drijvende blaadjes met meestal maar één naar beneden hangend worteltje. Het Klein kroos heeft de laatste jaren heel wat concurrentie gekregen. Wat denk je van het Dwergkroos. Dat is een kleinere versie van het Klein kroos: maar 2 millimeter groot. Oorspronkelijk komt hij uit Amerika en in 1988 is hij pas voor het eerst in Nederland gevonden. Ook in de singels nabij wijkcentrum Heijhoef heeft hij zich gevestigd. En dat is nog niet alles, want daar groeit dit jaar ook de Smalle wolffia. Weer een nieuw kroosje en dit weer oorspronkelijk uit Australië en Nieuw-Zeeland. Als de Reeshof nog niet multicultureel was, dan is het dat nu wel geworden.

In Nederland is deze exoot pas voor het eerst in 2014 gevonden. Eerst vooral in sloten in Zuid-Holland met stilstaand, zoet, voedselrijk water. Mogelijk is hij onbedoeld meegekomen met geïmporteerde vijverplanten. De kroosplantjes in de Reeshof vielen mij op omdat aan de waterkant allemaal vreemde en wat langwerpige groen-gele bolletjes lagen. De donkergroene kant van de nog geen millimeter smalle plant zit aan de bovenkant en komt aan het wateroppervlak. Daaronder hangt een licht gekleurd deel naar beneden. Het lijkt zo heel wat, maar zonder loep valt hij nauwelijks op. Waarschijnlijk komen er de komende jaren nog meer uitheemse kroosjes in ons water terecht. Vaak gebeurt dat door de import en verspreiding van exotische waterplanten via onze vijvers.

In Nederland en Brabant komt de Smalle wolffia nog bijna nergens voor. Tilburg is een uitverkoren plaats waar hij asiel heeft gekregen. Waarschijnlijk heeft de gemeente deze nieuwkomer nog niet in de gaten. Nu de blauwalg toch op zijn retour is, kunnen we het natuurinformatiebord beter vervangen door: 'Soep uit je ogen en zoek de Smalle wolffia'. Stadsnatuur blijft een lekker soepje – welke kleur dan ook - om van te blijven smullen.

Smalle wolffia op vinger - Reeshof Tilburg (foto R. Vereijken)

Rob Vereijken
September 2026